

Naalakkersuisut siulittaasuat

Landsstyreformanden

Demokraatit inatsisartuni gruppiat
c/o Inatsisartut allattoqarfiat
Maani

Namminersorneq pillugu Naalakkersuisunut apeqquateqaatit

Demokraatit inatsisartuni gruppiata Inatsisartut suleriaasianni § 36, imm. 1 naapertorlugu allakkatigut Naalakkersuisunut Namminersorneq pillugu apeqquateqaateqarput. Apeqquateqaatit matumuuna akissuteqarfigineqassapput.

Apeqqut 1:

Namminersorneq pillugu isumalioqatigiissitat isumaliutissiisutaanni takuneqarsinnaavoq, pisinnaatitaaffiit pisussaaffiillu aatsikkutigiaarneqassasut. Namminersornerulernermit aqqissuussisoqarnerani imaappoq, Danmarkip Kalaallit Nunaannut aningaasartuutit matussusissagai, tassa siornatigut Danmarkip pineqartuni ingerlatsisimaneq eqqarsaatigalugu. Suna tunngavigineqarpa, namminersorneq pillugu siunnersuummi Danmark pisussaaffeerummat aningaasartuutissallu Kalaallit Nunaannut matussusertussaajunnaarlugit?

Akissut:

Kalaallit Danskullu namminersorneq pillugu isumalioqatigiissitaannit isumaliutissiisut tassaavoq isumalioqatigiissitami Inatsisartuniit aamma Folketing-imiit ilaasortaataat amerlanerussuteqartut isumaqatigiissutigisaat.

Isumaliutissiisummi imm. 2.4-mi Piginnaatitaaffiit pisussaaffiillu imminnut naapertuunnissaannik tunngaveqarneq-mi, ilaatigut oqaatigineqarpoq:

"Isumalioqatigiissitat isumaqarput pisinnaatitaaffiit pisussaaffiillu akornanni naapertuuttoqarnissaanik tunngavissami ilaassasoq Kalaallit Nunaata annerusumik namminersulernera aningaasaqarnikkut annerusumik akisussaaffeqalerneranut attuumassuteqassasoq. Kalaallit Nunaat taamaasilluni ullumikkornit annerusumik isertitaqarnerulersinnaasariaqarpoq annerusumik namminersornerulerneq aningaasalersinnaajumallugu tassuunakkullu aamma naalagaaffimmit tapiissutinik isumalluuteqannginnerulerluni."

Naalakkersuinikkut toqqaanerussaaq, Kalaallit Nunaata namminersorneq qinissaneraa, namminersorneq tunngaviummik pisussaaffiit pisinnaatitaaffiillu imminnut ataqatigiinnerannik tunngaveqartoq, isumalioqatigiissitap inassuteqarneratut, imaluunniit Kalaallit Nunaat Namminersornerunermiiginnarniarnersoq. Naalakkersuisut aamma innersuussutigissavaat isumalioqatigiissitap isumaliutissiisutaani kapitali 6, tassanilu minnerunngitsumik immikkoortoq 4. Siunissami aqqissuussinissami naatsorsuutigisat tunngavissallu.

19. september 2008
Sags nr.
2008-011025
Dok. nr. 91077
Postboks 1015
3900 Nuuk
Oq/tel +299 34 50 00
Fax +299 32 50 02
govsec@gh.gl
www.nanoq.gl

Apeqputip akineqarnerannut atatillugu annertunerusumik paasissutissiissutitut isumaliutissiissummi immikkoortut ukua innersuunneqassapput:

1. Isumaliutissiissummi immikkoortoq 5.3.2, Namminersorneq pillugu inatsisissatut siunnersuummut nassuiaatit.
2. Isumaliutissiissummi immikkoortoq 5.1 ilanngussami 12-mi.
3. Isumaliutissiissummi 6.1, ilanngussami 12-mi.

Apeqput 2:

Demokraatit soqutigalugu Namminersornermi tiguneqarsinnaasut pillugit nalunaarsuusiat misissorsimavaat. Kissaatigaarput Naalackersuisut naatsorsuusiusasut, erseqqivissumik oqaluttuulluta, tigusassat ataasiakkaat qanoq akeqarumaarnersut. Naatsorsuusiat skemangorlugit takussutissiareqquneqarput.

- a. Tamatuma saniatigut Demokraatit kissaatigaat, Naalackersuisut takussutissiussagaat, Naalackersuisut isumaqarnerisut ilumut tigusinissat aningaasalersorsinnaajumaarnerigut.
- b. Kiisalu Demokraatit paaserusuppaat, suut takussutissiani ilaatinneqannginnersut tigussagaannilu qanoq naaleqarumaarnersut?

Akissut:

Naalackersuisut isumalioqatigiissitap isumaliutissiissutaani paasissutissanut inner-suussissapput (kalaallisuuani qup. 260 aammalu 215 qallunaatuuani). Naalackersuisut tungaanniit naatsorsuisoqarsinnaanera tunngaveqassaaq suliassa-qarfiiit tiguneqarsinnaasut tigueneranni qanoq akeqarsinnaanerannik, taamaalior-nissamili ersarinnerusumik pilersaarusiortoqaqqaartariaqassaaq suliassa-qarfiiit tiguneqartussat eqqarsaatigalugit, tassungalu ilanngullugu suliassa-qarfiiit tigu-neqarumaartussat qanoq aaqqissuunneqarumaarnersut.

Apeqqummi immikkoortoq a-mut akissut:

Suliassa-qarfinnik nutaanik nunatsinniit tigusiumaarnissat pillugit oqaatigineqassaaq tamanna inuiaqatigiinni ukiuni aggersuni aningaasarsiornikkut ineriartormik tunngaveqarumaarmat. Tamatumunngalu atatillugu Naalackersuisut erseqqis-saatigissavaat ukiuni kingulliunerusuni inuiaqatigiit aaqqissuussaanerisigut iluarsaaqqittoqarmat, ukiuni aggersuni ingerlateqqinneqartussanik, soorluttaaq suliniutinik nutaanik aallartisisoqarumaartoq, allaffissornikkut eqaallisaanermik siunertaqartunik, ilinniartitaanerit annertusarneqarnerannik siunertaqartunik, inuussutissarsiornikkut annerusumik ineriartormik kinguneqartussanik, taamalu inuiaqatigiinni aningaasarsiornerulernermik. Tamatumanilu assersuutigalugu alumiiniumik aatitsivissualiorneq, aatsitassarsiorfiit nutaat aallartiorneqarnerat immaqalu oliasiulersinnaaneq tamarmik inuiaqatigiit aningaasarsiornerannut nutaanik isertitassanik pilersitissapput. Aningaasartuutikillisaaneq aammalu erngup nukinganik iluaquteqarnermit isertitsissutaasinnaasut tamarmik inuiaqatigiit aningaasarsiornerannut ilorraap tungaanut sunniuteqassapput.

Apeqqummi immikkoortoq b-mut akissut:

Apeqputip akineqarnerannut atatillugu annertunerusumik paasissutissiissutitut isumaliutissiissummi immikkoortut ukua innersuunneqassapput:

1. Namminersorneq pillugu inatsisissatut siunnersuummut nassuiaatini immikkoortoq 4.2.

2. Namminersorneq pillugu inatsisissatut siunnersuummut nassuiaatini immikkoortoq 11.

Pisariaqassaaq annertunerusumik misissuinissaq aammalu Naalagaaffimmik isumaqatiginninniarnissaq suliassa qarfiit pineqartut tiguneqassappata. Suliassa qarfiit taamatut ittut tiguneqarsinnaanerannut atasumik Naalackersuisut maanna aningaasartuutit qanoq isikkoqarsinnaanerat pillugu ersarinnerusumik akissuteqarsinnaanngillat, piffissaasimanngimmat misissuinissaq, tigusinissarlu pillugu isumaqatigiinniarnissaq.

Apeqqut 3:

Isertugaanngilaq, Namminersorerullutik Oqartussat tigusimasaat aserfallassimaqimmata. Naalackersuisut qinnuigineqarput Namminersorerullutik Oqartussa qarnitta nalaani tigusimasavut nalunaarsussagaat. Tiguneqarsimasut tamaasa immikkut Naalackersuisunit nalunaarusioqquneqarput qanoq nalilerumaneraat, tamakku ullumikkut atuugartuujussutsimut inooqataaffigisassatut naleqqussassagaanni akeqarumaarnersut. Assersuutigalugu taasinnaavavut, ullumikkut atugartuujussutsimut naleqqutinngilluinnarmata angerlarsimaffiit nutarterneqarnissaminut kinguuartoorujussuarsimasut, kisiannili tassa tamakkiisumik takussutissinneqarusuppugut.

- a. Tamakku saniatigut Naalackersuisunit akissuteqarfigeqquarput, qanoq iliorluta pinngitsoortissinnaaneripput siunissami akisussaaffeqarfinnik tigusinissaq, Kalaallit Nunaata inuiaqatigiillu suli aningaasaqarnikkut piareefiginngisaanni.

Akissut:

Namminersorneq pillugu inatsisissatut missingersuummi, tassungalu atasumik nassuiaatini, isumaliutissiisuummi ilaasumi inatsisissatut siunnersuummut ilanngussaq nr. 1-itut ilaavoq allasimaffik suliassa qarfiit Namminersorerusunit tiguneqareersimasut nalunaarsomeqarfiat. Ilanngussaq kalaallisuuani qup 291-293 danskisuuani qup. 242-243-mi nassaarineqarsinnaavoq. Ilanngussamut tassunga innersuussisoqassaaq.

Naalackersuisut ilisimalluinnarpaat suliassa qarfinni assigiinngitsuni suliniutit maanna inissisimaffianniit kivitsisoqarnissaa kissaatigineqartoq, maanna aningaasaliinissamut periarfissat tulleriaarisarnerillu aningaasanut inatsisit suliarineqartarnerisa avataanniittunik.

Naalackersuisulli isumaqarput uuttoruminaatsoq suliassa qarfiit tiguneqareersimasut inuiaqatigiinnut inerisimasutut oqaatigineqarsinnaasunut "nallersuussinnaasutut" inissisimarnersut. Tassami inuiaqatigiit inerisimasut qanoq ittuersut uuttuutit assigiinngiaat atorlugit uuttorneqartarmata. Taamaattumillu Naalackersuisut periarfissaqanngillat tigussa anerusunik apeqqummi uani akissuteqarnissamut.

Apeqqummi immikkoortoq a-mut akissut:

Siunissami suliassa qarfiit inuiaqatigiit suli aningaasarsiornikkut aaqqissuussaanik-kullu piareersimanngitsut tiguneqarsinnaanerannut tunngasumik apeqqummut Naalackersuisut ilisimatitsissutigissavaat Namminersorneq pillugu inatsisissatut siunnersuut naapertorlugu aamma siunissami Naalackersuisut Inatsisartullu aalajangiisartuussammata suliassa qarfiit qaqugukkut tiguneqassanersut. Taamaat-

tumillu aamma siunissami Naalakkersuisut Inatsisartullu suliaasaqarfiit ataasiakkaarlugit aalajangiisartussaapput uagut nunatsinni inuiaqatigiittut aningaasarsiornikkullu piareersimanersugut suliaasaqarfiit pineqartut tiguneqarnissaannut.

Ilanngullugulu erseqqissaatigineqassaaq aamma isumaliutissiissummi ersimmat naatsorsuutigineqartoq Naalagaaffiup suliaasaqarfiit Kalaallit Nunaanniit tiguneqarnissaasa tungaannut Danmark-imisut pitsaassuseqartitassarigai, immikkut Kalaallit Nunaanni ingerlatsinermi nikingassutaasinnaasut mianeralugit.

Apeqqut 4:

Naalagaaffiup ataatsimoortumik tapiissuteqartarnerata ersersippaa, Danmarkip akilertartussaagai Namminersornerullutik Oqartussat tigusimasaat Danmarkimi pineqartut tigummigallarneranni aningaasartuutaasartut malillugit. Namminersorneq pillugu isumalioqatigiissitat isumaliutissiissutaanni aningaasaqarnermut isumaqatigiissutaasimasut malillugit, Danmark siunissami taakkunuunatigut sipaaruteqartussaavoq, tassami aatsitassatigut isertitat ataatsimut tapiissutiniit ilanngaatigineqartartussaammata. Naalakkersuisut inissaminiissorinerpaat, Namminersorneq pillugu isumaqatigiissummi Danmark akiliisussaajunnaarsinneqarmat, naak tamakku Danmarkip akiligassarpiarigaluarai? Akissut tunngavilersorluagaasoq paatsoorneqarssinnaanngitsorlu ilannguteqqune-qarput.

Akissut:

Apeqqutip siulliup akineqarneranut innersuunneqarpoq. Naalakkersuisut isumaqarput apeqqutigineqartoq isumalioqatigiissitap isumaliutissiissutaa ataatsimut isigalugu immikkoortillugu akineqarsinnaanngitsaq.

Naalakkersuisut isumalioqatigiissitap namminersornermik aaqqiisussinissamik siunnersuutaanut isumaqataapput.

Apeqqut 5:

Tulliuttuni Namminersorneq pillugu isumalioqatigiissitat isumaliutissiissutaanni erserpoq: *"Aamma isumalioqatigiissitat isumaqarput ukiuni kingullerni inuiaqatigiit aaqqiisussaanerisa aamma inuutissarsiutit ilinniartitaanerullu iluani allanngortiterinertigut iliuitsinik aallartitsisoqartoq inuiaqatigiit kalaallit aningaasarsiornikkut imminnut napatinnerulernissaannik siunertaqartumik."* Naalakkersuisut qinnuigineqarput kinguneriumaagassat naatsorsuusiorderisigut nassuiaatigeqqullugu, iluarsartuusseqqinnerit iliuuseqarfigisassallu suut, Naalakkersuisut aallartissimaneraat qanorlu taakku inuiaqatigiit kalaallit aningaasaqarnikkut imminnut napatissinnaanerulersimanerai.

Akissut:

Naalakkersuisut innersuussutigissavaat suliani pineqartuni paasissutissat ukiuni kingullerni iluarsaaqqinnernut atatillugu Inatsisartunut saqqummiunneqartartut. Naalakkersuisut pissutissaqartinngilaat iluarsaaqqinnerit Inatsisartunit akuersissutigineqareersimasut aammaarlugit kingunerisimasaat pillugit naatsorsuusiornissartik.

Apeqqut 6:

Namminersornerup ilusissaatut takussutissiaagallartumi takuneqarsinnaavoq, pisortatigut oqaatsit tassaasut kalaallit oqaasii. Tamanna qanoq danskit oqaasiisa atornerarannut ilinniartitsissutigineqarnerannullu kinguneqassava?

- a. Qanoq iliorlutik Naalakkersuisut qulakkeerniarpaat, danskisut meeqqatta inuusuttattalu pisinnaasaasa ima pitsaatiginissaat, Danmarkimi nangitsiviumik ingerlariaqqinnissaminnut naallerneqassanatik?

- b. Imaannerpa Naalakkersuisut isumaqartut, danskit oqaasii aamma siunissami pisortatigut akuerisaasumik oqaasiussasut taamalu Inatsisartut oqaluttarfianniit atorneqarsinnaassalluutik?

Akissut:

Inatsisartut taakkuupput nunatsinni oqaatsit suut atorlugit ilinniartitaanermik ingerlatsisoqarnissaa pillugu inatsisiliortartuusut. Namminersorneq pillugu inatsisissap akuersissutigineqarnerata allanngortissanngilaa Kalaallit Nunaata suliassaqaqarfimmi tassani nammineq maleruagassiornissaminut pisussaataitanera.

Apeqquummi immikkoortoq a-mut akissut:

Atuarfik pillugu Inatsisartut peqqussutaanni nr. 8, 21. maj 2002-meersumi aamma atuarfimmi atuartsissutini atuartsissutinilu qanitariissuni alloriarfiit siunertaat kiisalu atuartsissutit siunertaat ilikkagassatullu anguniagassat pillugit Namminersornerullutik Oqartussat nalunaarutaat nr. 16, 24. juuni 2003-meersumi aalajangersarneqarpoq atuartitaanermi oqaatsit atorneqartut tassaasut kalaallisut aamma danskisut oqaatsit.

Nalunaarummi Naalakkersuisut aalajangersarsimavaat atuartut atuarneranni atuartsissutip siunertaa aamma ilikkagassatut siunertaasut, kalaallisut, danskisut aamma tuluttut atuartsinerni, nukarliit atuarfianni, akulliit atuarfianni aamma angajullit atuarfianni, taamaasillutik meerartagut inuusuttuarartagullu uagut nammineq ilinniartitaanernik aqqissuussisimanitsinni, Danmark-imi nunaniluunniit allani ilinniaqqissinnaanngorlugit. Naalakkersuisut nalunaarutaanni aammattaaq inaarutaasumik misilitittarnerit pillugit allanneqarsimavoq, akornutissaqanngitsoq Inerisaaviup Danmark-imi ilinniartitaanermut ministeriaqaqarfimmik oqaloqateqartarnissaa inaarutaasumik misilitittarnerit imminnut nallersuussinnaanissaat eqqarsaatigalugu.

Naalakkersuisut pilersaaruteqanngillat Namminersornerup eqqunneqarnerata kingunerisaanik meeqqat atuarfiat pillugu peqqussut nalunaarulluunniit allanngortissallugit.

Ukiuni kingullerni inuusuttut suli amerlanerujartortut gymnasiami ilinniartitaanermik naammassinnittalerput, kingornatigullu Danmark-imut imaluunniit nunanut allanut qaffasinnerusumik ilinniagaqarniarlutik aallartartut. Naalakkersuisut taamaattoqarnera tunngavigalugu nalilerpaat nunatsinni ilinniartitaanermi periarfissat inuusuttortatsinnut aqutissiuisut danskisut nunami allamiusullu oqaatsinik ilinniagaqarnissamut, qaffasinnerusumik ilinniagaqarnissamut aqutissiuisuusumik.

Naalakkersuisullu assortorsinnaanngilaat inuusuttatta suli annertunerusumik oqaatitsigut ilinniagaqarsinnaanerat, tamannalu pisariaqartoq ersissappat Naalakkersuisut nalilersorumaarpaat sutigut ilinniatitaaneq sangutiallanneqartariaqarner-soq.

Apeqquummi immikkoortoq b-mut akissut:

Inatsisartut taakkuupput isummersortussat, siunissami danskit oqaasii aamma pisortat ingerlatsineranni Inatsisartullu oqaluttarfianniit atugaasussaasersut. Naalakkersuisut pilersaaruteqanngillat taassuma tungaatigut allannguissamik siunnersuuteqarnissamut.

Apeqquut 7:

Suummitaava pissutaappat, Namminersoneq pillugu isumasioqatigiissitat killiffigisimammasuk, kalaallit inuiattut taaneqassasut imaanngitsaq nunap inoqqaavi? Naalakkersuisut qinnuigineqarput akissuteqaamminni nassuiaatigeqqullugu taaguutit taakku marluk suna assigiinngissutigineraat kiisalu nassuiaatigissallugu suut pitsaaqutaallutillu ajoqutaassanersut, kalaallit inuiannik nunalluunniit inoqqaavinik taaneqassappata.

Akissut:

Naalakkersuisut isumaqarput pisussaaffiginagu Namminersoneq pillugu isumalioqatigiissitat taamatut naammassisaqarsimanersut pillugu nassuiaate-qarnissaq, suliassa qarfinni assigiinngitsuni, taamaammallu isumalioqatigiissitap isumaliutissiissutaa innersuunneqassaaq.

Inuiaat aamma nunap inoqqaavi pillugit suna assigiinngissutaanersoq pillugu apeqquummut tunngatillugu, kiisalu suut pitsaaqutaanersut ajoqutaanersullu inuiannik imaluunniit nunap inoqqaavinik taaguusiinermik apeqquummut aallaqqaasiullugu oqaatigineqassaaq apeqquut tamanut atuuttumik ataatsimut akineqarsinnaanngimmat.

Kalaallit inuiaanersut imaluunniit nunap inoqqaarinerai pillugit isummersornermi apeqqutaavoq Kalaallit Nunaat sumut tunngatillugu innuttaminik inuiannik imaluunniit nunap inoqqaavinik taaguinersoq.

Inuiaat akornanni nunap inoqqaavi pillugit aalajangersakkat assigiinngitsunut sammiveqarput, soorlu piorsarsimassuseq, nunap immikkoortui, ilinniartitaaneq aamma aningaasarsiornernermut il.il. Nunap inoqqaavisa pisinnaatitaaffii pillugit eqqartuisoqartillugu aamma Naalagaaffiit imminnut oqartussaaffigisuuneri nammineersinnaatitaanerilu aallaaviusarput.

Inuiaat pisinnaatitaaffii pineqartillugit, inuiaat inatsisitigut illersugaanerannut atatillugu, pisinnaatitaaffiit killiligaanngitsumik atortussaatinneqartarput, nunap inoqqaavinut pisinnaatitaaffinnut sanilliullugit.

Ilanngullugulu oqaatigineqassaaq inuiattut akuerineqarnerup mattutinngimmagu Kalaallit Nunaat suliassa qarfiit ilaanni nunap inoqqaavisut isigineqarnissamik suaaruteqarsinnaanera. Tamanna assersuutigalugu nunatsinni namminermi inuulluutissatinnik arfattassanik pisassinneqartarnermut tunngassuteqarsinnaavoq.

Aammattaaq innersuunneqarsinnaavoq FN-imi isumaqatigiissut, ILO-mi aalajangersagaq nr. 169, FN-ip nunap inoqqaavi pillugit aalajangersagaa, aamma nunarsuaq tamaat atuuttut aalajangersakkat inuiaat innuttatut naalakkersuinikkullu pisinnaatitaaffii pillugit aammalu nunarsuaq tamaat aalajangersagaq aningaasarsiorneq, isumaginninneq aamma piorsarsimassut-sikkut pisinnaatitaaffiit pillugit.

Inussiarnersumik inuulluaqqusillunga

Hans Enoksen